

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช อันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

.....

1. ประวัติความเป็นมา/พระราชดำริ

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เป็นโครงการที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงสืบทอดพระราชปณิธาน พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช และมีพระราชกระแสรับสั่งกับเลขาธิการพระราชวังให้ ดำเนินการอนุรักษ์พืชพรรณของประเทศและดำเนินการเป็นธนาคารพืชพรรณ มีเป้าหมายสรุปคือ เพื่อพัฒนา บุคลากร อนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรพันธุกรรมพืช ให้เกิดประโยชน์กับมหาชนชาวไทยบนฐานคุณธรรม และจาก สถานการณ์ทั่วโลกในปัจจุบันที่เห็นความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติที่กำลังถูกคุกคามในหลายๆลักษณะ ทำให้ ประเทศไทยตระหนักและเห็นความสำคัญเรื่องการคุ้มครองและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรและความหลากหลาย ทางชีวภาพอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น หลายประเทศได้กำหนดพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางชีวภาพและพื้นที่ที่มีความ วิกฤตทางความหลากหลายทางชีวภาพ เพื่อให้ประชาชนตระหนักถึงความสมบูรณ์ทางด้าน ทรัพยากรธรรมชาติพื้นที่ต่างๆ กำลังจะสูญสิ้นไป ซึ่งจะนำไปสู่การบริหารการอนุรักษ์ทรัพยากรและการใช้ ประโยชน์อย่างยั่งยืน

2. การสนองพระราชดำริ/การเข้าร่วมโครงการของกรมวิชาการเกษตร

ตามแนวพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีได้โปรดให้มีการดำเนินการ โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ กรมวิชาการเกษตร โดยศูนย์วิจัยและพัฒนาการ เกษตรนครสวรรค์ร่วมสนองพระราชดำริ ปีพุทธศักราช 2555 เนื่องด้วยศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรนครสวรรค์ ได้ตระหนักถึงคุณค่าของพันธุกรรมพืชในธรรมชาติที่กำลังถูกบุกรุกทำลาย ต้องมีการปกป้องรักษา รวบรวมและ อนุรักษ์พันธุกรรมพืชเพื่อคงไว้ ซึ่งความอุดมสมบูรณ์ของพืชพรรณ และความหลากหลายทางชีวภาพขึ้นจึงได้ ดำเนินการสนองพระราชดำริในกิจกรรมปลูกรักษาพันธุกรรมพืช ในพื้นที่ป่าดั้งเดิมของศูนย์วิจัยและพัฒนาการ เกษตรนครสวรรค์ ตำบลอุดมธัญญา อำเภอดงเจริญ จังหวัดนครสวรรค์ เป็นพื้นที่ดำเนินโครงการฯ เพื่อรวบรวม และอนุรักษ์พันธุ์พืชตลอดจนดำเนินกิจกรรมอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นประโยชน์ในโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช โดย ดำเนินการในพื้นที่ทั้งหมด 150 ไร่

3. วัตถุประสงค์

3.1 วัตถุประสงค์ของโครงการ

- 3.1.1 เพื่อสนองพระราชดำริโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระ เทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
- 3.1.2 เพื่อรักษาพันธุกรรมพืชบางชนิดให้ดำรงสภาพธรรมชาติ ไม่ให้ถูกทำลายสูญหายไปจาก ธรรมชาติ
- 3.1.3 เพื่อศึกษาลักษณะทางพฤกษศาสตร์และการนำไปใช้ประโยชน์

3.2 วัตถุประสงค์ของกรมวิชาการเกษตร

- 3.2.1 เพื่อปกป้องพันธุ์กรรมพืช
- 3.2.2 เพื่อปลูกรักษาพันธุ์กรรมพืช
- 3.2.3 กิจกรรมพิเศษสนับสนุนการอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืช

4. พื้นที่ดำเนินงาน

4.1 พื้นที่เป้าหมายของโครงการศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรนครสวรรค์ พื้นที่ 150 ไร่

- 4.1.1 ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับพืชแต่ละชนิดในโครงการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรพืชเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อไปในอนาคต

4.2 พื้นที่เป้าหมายของงานวิชาการเกษตร (กรมวิชาการเกษตร)

- 4.2.1 ได้ความรู้เกี่ยวกับพืชแต่ละชนิดในโครงการอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืช อันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

5. หน่วยงานรับผิดชอบ

5.1 หน่วยงานวิชาการเกษตร (กรมวิชาการเกษตร)

- 5.1.1 หน่วยงานหลัก : ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรนครสวรรค์
- 5.1.2 หน่วยงานร่วมดำเนินงาน
 - สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 5
 - กองแผนงานและวิชาการ
 - กองประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

6. งบประมาณของโครงการ

6.1 งบปกติกรมวิชาการเกษตรจำนวน 150,000 บาท

7. ผลการดำเนินงาน

7.1 กิจกรรม ปกป้องทรัพยากร พื้นที่การดำเนินงาน 80 ไร่

- 1) สำรวจพืชในฤดูฝนภายในแปลง พบ ดอกหงส์สีขาว ดอกกระเจียวป่าสีขาวและดอกเข้าพรรษา สีเหลือง พร้อมทั้งปักป้ายระบุตำแหน่งที่พบเพื่อนำไปปลูกรักษาในแปลงปลูกรักษาทรัพยากร
- 2) ดูแลรักษาสภาพทั่วไปในแปลง
- 3) ดำเนินการทำแนวกันไฟฟ้า เพื่อป้องกันการเกิดไฟฟ้าในเขตแปลงปกป้องพันธุ์กรรมพืช
- 4) การเก็บเมล็ดพันธุ์ ปลาไหลเผือก ต้นแดง ต้นรัง เพื่อนำมาขยายพันธุ์และปลูกรักษาต่อไป

7.2. กิจกรรม ปลูกรักษาทรัพยากร พื้นที่การดำเนินงาน 70 ไร่

- 1) วางแนวทางเดินเพื่อศึกษาสมุนไพรที่รวมรวมไว้ในแปลง ซึ่งจะเป็นแหล่งศึกษา เรียนรู้เกี่ยวกับสมุนไพรชนิดต่างๆ
- 2) รวบรวมพันธุ์พืชในพื้นที่มาปลูกเพิ่มเติม เช่น ฝาง มันเลือด มันมือเสือ มันเทียน มะเมาะ
- 3) ดูแลสภาพทั่วไปในแปลงและทำความสะอาดแปลงสมุนไพร

- 4) ดำเนินการขุดสมุนไพรรูปตัวแล้วขึ้นมาพักเพื่อ เตรียมขยายพันธุ์ช่วงหน้าฝนต่อไป
- 5) เพาะขยายเมล็ดพันธุ์ต้นแดง จำนวน 200 ต้น ต้นรัง 80 ต้น และต้นพลวง จำนวน 20 ต้น

7.3. กิจกรรมพิเศษสนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากร

7.3.1 จัดการฝึกอบรม

หลักสูตร การสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืช โดยจัดฝึกอบรมในวันที่ 20 ธันวาคม 2560 โดยมีนักเรียนเข้ารับการฝึกอบรมจากโรงเรียนอุดมธัญญาประชาณุเคราะห์ ตำบลอุดมธัญญา อำเภอดงขี้เหล็ก จังหวัดนครสวรรค์ ทั้งหมด 71 ราย

กิจกรรมการฝึกอบรม

- บรรยายเรื่อง พันธุ์ไม้พื้นเมืองและการใช้ประโยชน์ป่าไม้ของไทย
- ฝึกปฏิบัติการศึกษาพันธุ์ไม้ในแปลงอนุรักษ์
- กิจกรรมการปลูกต้นไม้
- การทำของที่ระลึกจากพันธุ์ไม้

วันที่ 25 กรกฎาคม 2561 องค์การบริหารส่วนตำบลหัวถนน อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ ขอความอนุเคราะห์วิทยากรและสถานที่ในการจัดฝึกอบรม โครงการอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ณ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรนครสวรรค์ โดยมีผู้เข้ารับการฝึกอบรม จำนวน 50 ราย โดยร่วมบรรยายในเรื่อง การดำเนินงานตามโครงการอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืชฯ ของศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรนครสวรรค์ การสำรวจทำรหัสประจำต้นไม้ ทำรหัสพิกัด และการเก็บตัวอย่างพรรณไม้แห้ง

7.3.3 การผลิตสื่อ / โสตทัศนูปกรณ์ : จัดทำเอกสารประกอบการฝึกอบรมเผยแพร่ จำนวน 70 ชุด

7.3.4 การจัดนิทรรศการ : อยู่ระหว่างดำเนินการ

7.4 การประสานงาน ติดตามและประเมินผล : อยู่ระหว่างดำเนินการ

8. ผลสำเร็จ / ผลสัมฤทธิ์ของโครงการ

- ได้แปลงปลูกพันธุ์กรรมพืช จำนวน 80 ไร่
- ได้แปลงปลูกรักษาพันธุ์พืช จำนวน 70 ไร่
- นักเรียนและผู้สนใจในพื้นที่ใกล้เคียงได้รับความรู้ จำนวน 12 ราย

9. ปัญหา / อุปสรรค

- ในช่วงหน้าแล้งจะพบปัญหา ไฟป่า

ผลการดำเนินงาน

กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมปลูกปักษีพญากร

- ดำเนินการทำแนวกันไฟป่า เพื่อป้องกันการเกิดไฟป่าในเขตแปลงปลูกปักษีพญากรพืช

- ดูแลรักษาสภาพทั่วไปในแปลง

- เก็บเมล็ดพันธุ์ไม้ เช่น เมล็ดแดง รัง พลวง นำมาเตรียมเพาะขยายพันธุ์เพื่อแจกแก่เกษตรกร หรือ สนใจ

- สำรวจพืชในแปลงที่ออกดอกหน้าฝน พบ ดอกหงส์เหินสีขาว ดอกกระเจียวป่าสีขาว และดอกเข้าพรรษาสีเหลือง พร้อมทั้งปักป้ายระบุตำแหน่งที่พบเพื่อนำไปปลูกรักษาในแปลงปลูกรักษาพันธุ์กรรม

ดอกกระเจียวป่า

ดอกเข้าพรรษา

เห็ดโคน

เห็ดข้าวตอก

ดอกหงส์เหิร

ผลกล้วยเต่า

กิจกรรมที่ 2 กิจกรรมปลูกรักษาทรัพยากร

แปลงสมุนไพร

ฝรั่ง

กล้าต้นรัง

กล้าต้นแดง

มันเลื้อย

ปลาไหลเผือก

กิจกรรมที่ 3 กิจกรรมพิเศษสนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากร

ผลการดำเนินงาน จัดฝึกอบรมหลักสูตร “การสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืช” ในวันที่ 20 ธันวาคม 2560 โดยมีนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนอุดมธัญญาประชาณุเคราะห์ ต.อุดมธัญญา อ.ตากฟ้า จ.นครสวรรค์ เข้ารับการฝึกอบรม จำนวน 71 ราย

การถ่ายทอดความรู้สู่ชุมชน

วันที่ 25 กรกฎาคม 2561 องค์การบริหารส่วนตำบลหัวถนน อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ ขอความอนุเคราะห์วิทยากรและสถานที่ในการจัดฝึกอบรม โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ณ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรนครสวรรค์ โดยมีผู้เข้ารับการฝึกอบรม จำนวน 50 ราย

โดยร่วมบรรยายในเรื่อง การดำเนินงานตามโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชของศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรนครสวรรค์ การสำรวจทำรหัสประจำต้นไม้ ทำรหัสพิกัด และการเก็บตัวอย่างพรรณไม้แห้ง

